

Betreft: **Gespreksverslag Drs. Jeroen Singelenberg – Dort Spierings
In zake Promotieonderzoek “Wenselijke Schaal”**

Datum: **di 23 juni 2009, 15.30 – 16.30 uur**

Plaats: **SEV, Stichting Experimentele Volkshuisvesting,
Kruisplein Rotterdam**

Cc: **George de Kam, Tom Vroon, Theo vd Voordt, Martha van Biene,**

Aanleiding:

Het onderzoeksvoorstel nadert zijn voltooiing. Jeroen Singelenberg is een autoriteit op het onderzoek naar woonzorgcomplexen. De nationale survey van 1998 en vele andere publicaties op dit terrein vanuit de SEV en het KCWZ.

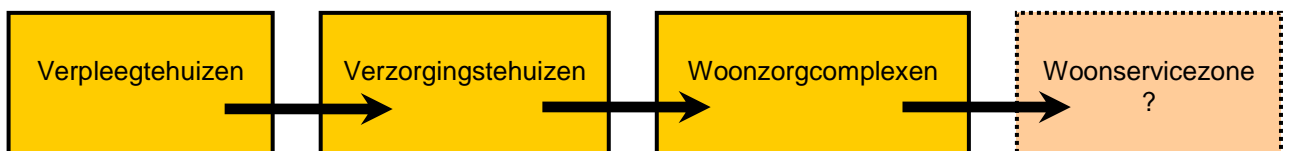
Als expert wil ik hem vragen kritisch naar de opzet en de relevantie van mijn onderzoek te kijken.

Waar te nemen trend:

- verpleeghuiscomplexbewoners schuiven op naar verzorgingshuiscomplexen
- verzorgingshuisbewoners schuiven op naar wozoco's

Dit ontwikkeling zal de komende jaren afvlakken en tot stilstand komen.

“6% vitale ouderen sorteert voor op de toekomst”

Bv GB: extra care villages, doordrenkt van vrijheidsgevoel

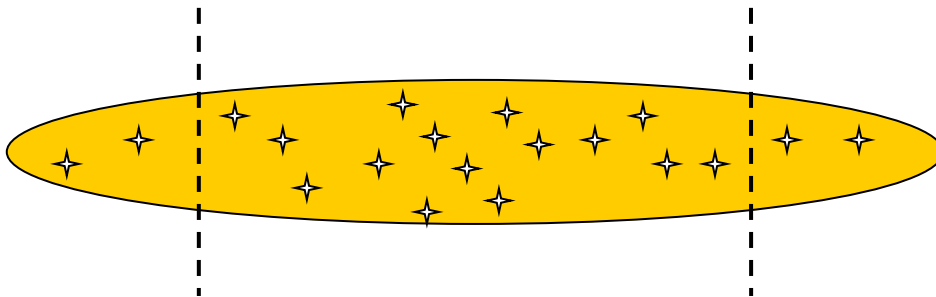
Onzichtbaar vast zorgteam, 1/3 ziek – 1/3 niet ziek!!

Actualiteit woonzorgcomplexen??:

- bouwen van wozoco's is over hoogtepunt heen: ongewenst is het zorgstempel dat ze dragen en het sociale segment stempel
- men zal langer zelfstandig willen wonen in een woonservicezone, en liever niet willen verhuizen als dat kan, daarvoor zijn levensloopbestendige woningen en wijken nodig
- in zo'n wijk zou een woonzorgcomplex nieuwe stijl een functie kunnen vervullen, mogelijk met enkele satelieten eromheen
- de groep ouderen die naar de spaanse costa's gaat blijft beperkt, liever woont met in een bosrijke, servicer

“Stippenwolk” met woonzorgcomplexkarakter:

- links te lichte complexen, levensloopsbestendige appartementen
- midden: woonzorgcomplexen
- rechts: te zware categorie: geen scheiding wonen en zorg

Komt overeen met de trend die ik zie waarbij steeds meer complexen ook de zwaardere categorie herbergen. Deze zouden buiten de huidige definitie woonzorgcomplexen vallen, die ik hiertoe reeds had verruimd.

Schaalgrootte:

200-250 personen minimaal lijkt benodigd voor een exploitabel zorg en welzijnspakket,

Vraag: dat is niet in elk dorp te realiseren.

Antwoord: enkel met een regionale functie,

Mijn antwoord: zie bv Didam, maar daar lijkt eea geforceerd grootschalig.

Geen vast tarief voor zorg of welzijnspakket

Wozootlas:

Nav voorbeeld Didam komt de woonzorgatlas op tafel. Fraai in beeld gebracht is de reactie en of die al beschikbaar is (erg stimulerend om te vernemen).

Ik laat zien hoe de projecten worden weergegeven, met veel beeldmateriaal, en de schema's voor doelgroepenmenging en voorzieningen in en extern.

(De oorspronkelijke survey van 1998 nakijken, nu alleen de samenvatting nog bekeken)

Rollatorloopafstand

200 m wordt door Singelenberg genoemd, ik stel de 1500 m, zoals gehanteerd nu door de studentengroep in de atlas daartegenover,

Onderzoek TUDelft met ouderen gaf aan dat 200 m al behoorlijk is. Ik noem de onderzoeken van Lifeagepak TUTwente en Academie Industriële vorming Ehv. Hebben hier ook naar gekeken.

Mogelijk interessant eea nog eens te herhalen ism ANBO ihkv lectoraatsproject.

Woonkwaliteit als begrip:

Vraag: in de literatuur vind ik na 1989 weinig terug over woonkwaliteit in tegenstelling tot de jaren 60-80, Prof. de Kam stelt dat het begrip vervangen zou kunnen zijn door cliëntgericht, hoe kijkt u hier tegenaan?

Antwoord: Tot die tijd is ook door het ministerie centraal gestuurd op minimale kwaliteit vanuit de subsidiekaders.

Daarna is men meer vanuit vraagsturing doelgroepen en leefstijlen gaan benaderen. Rekening houdend met wensen van senioren in het vitale segment.

Gevolgen van wetgeving en financiering:

- Bv 2001 abwz Verandering mbt vervanging boekwaarde: gaf mogelijkheden voor extramuraal, menging,
- Seniorenlabel 85 m² wordt standaard
- men wil echter geen smalle pijpela

Literatuur en Personen:

Prof. dr. ir. Hugo Priemus, nog actief en sprekend op dit terrein

Ir. Joost Heuvelink QUARA

Soomerlustplein 4, 2275 XM Voorburg

tel: 070 - 387 99 79, STAGG-scenario, Verblijven en Wonen

Projecten:

Forta Zwijndrecht (zwembad voor de buurt)

Velserbroek werkt met 2 ingangen

GB: extra care villages, doordrenkt van vrijheidsgevoel

Onzichtbaar vast zorgteam

1/3 ziek – 1/3 niet ziek!!

DId:

- meergeneratiewonen Berlijn
- bijzonder complex met zachtgetinte kleuren, naam onbekend
- Merksche Viertel, IBA consortium, de facto?
- Marzahn, 30.000 won. Oost Berlijn

Relevantie onderzoek “wenselijke schaal”:

Na de survey van 1998 is de nieuwe generatie complexen niet meer onderzocht, dit zou een mooie voorzetting hiervan kunnen zijn.

Als bovendien rekening gehouden wordt met een algemene waarden van een nieuwere vorm van wonen, welzijn zorg voor ouderen, heeft dit los van de benaming woonzorgcomplexen relevantie voor nieuwe initiatieven.

Begeleiding of meelesen

Als vaste begeleider wil Singelenberg niet optreden reeds andere verplichtingen, maar als kritische lezer wel.

Daarnaast zou hij bij de HAN lectoraat ZorgGericht Bouwen een Vitruviuslezing willen verzorgen in nov-dec 09.

Met dank voor het voedende gesprek neem ik afscheid.

Betreft: **Gespreksverslag Prof. dr. Hans Becker – Dort Spierings
In zake Promotieonderzoek “Wenselijke Schaal”**

Datum: **di 23 juni 2009, 12.30 – 14.30 uur**

Plaats: **Stichting Humanitas Rotterdam, Achillesweg**

Cc: **George de Kam, Tom Vroon, Theo vd Voordt, Martha van Biene,**

Aanleiding: Het onderzoeksvoorstel nadert zijn voltooiing. Reeds een jaar ligt “levenskunst op leeftijd” op mijn tafel, proefschrift en filosofie van Hans Becker. Een uitgesproken filosofie, waarvoor het nodig was eerst in de materie te groeien voor een gesprek kon plaatsvinden.

Vooraf het centraal stellen van de levendigheid in een complex voor ouderenhuisvesting is een cruciaal gegeven en het feit dat Hans Becker een zekere grootschaligheid als basisvoorwaarde hiervoor predikt.

Ontvangst: -de ontvangst is hartelijk, informeel, Dhr. Becker weet waarvoor ik kom. In de tien minuten dat ik mag wachten (ben vroeg), trekt een bonte stoet aan groepen, individuen voorbij, die allen iets van hem willen. (dat gaat door tijdens ons gesprek, mensen worden te woord gestaan, uitgenodigd met ons mee te praten) Drs. Tosi Ross, beleidsmedewerker Humanitas is steeds aanwezig en de directeur van vestiging Bergweg Andre Jager een groot deel van het gesprek.

Didam en Skywiel: Aanleiding voor mijn onderzoek is oa mijn vragen bij de schaalgrootte van complexen zoals ik ze gezien heb in Didam, Uden, Arnhem en Friesland. Over Didam, maar ook over Skywiel bespreken we uitvoering, de opzet van het blok, de ligging in het dorp, de aankleding,.

Monoloog: Dhr. Becker neemt na mijn introductie van het onderzoek het gesprek over en poneert een aantal stellingen:

- ouderen willen eigen regie, zorg dat je je gebouwen daarop afstemt, dat betekent o.a. een eigen voordeur
- mensen zijn kuddedieren, willen praten, ergens over praten, als ze niet over iets leuks kunnen praten dan gaat het over mankementen, begrafenissen e.d.

- daarom zorgen voor interactie op overdekte dorpspleinen in zijn gebouwen
- daarom een zekere grootschaligheid, maar geen dementenpakhuisen!
- daarom gelooft hij niet in een project als Czaar peterpunt Adam, omdat daar geen in en uitstromende contacten tussen de bewoners en de buitenwereld zijn

- de verhouding ziek-nietziek zou min. 2/3-1/3 dienen te zijn (vergelijk extracare villages GB, volgens Singelenberg 1/3/-2/3)

- homo – hetero bewust gemengd
- allochtoon – autochtoon bewust gemengd
- minimaal 250 bewoners

- voordelen van groot met de voordelen van klein combineren

Het dorpsplein is het voordeel van groot, de eigen woning dient het voordeel van klein te zijn. “intramurale hofjes” noemt Becker dat.

- “mixing, inter-mengeling” van mensen

Vraag: denkt u niet dat er een verschil is in de behoeften bij rurale en urbane bewoners in de mate van levendigheid voor zo’n complex?

Antwoord: er zullen verschillen zijn, maar de verschillen per persoon zijn groter.

Slibtong: lekker eten is belangrijk, en als de maag zich meldt, wordt ik uitgenodigd voor een slibtong in het restaurant, een witte wijn gaat open, levenskunst op elke leeftijd...

Herinneringsmuseum: voor het eten wordt ik door Topsy Ross rondgeleid in het herinneringsmuseum. Boordevol oude spullen, thematisch ingericht, bedoeld om oud en jong te prikkelen in de conversatie over vroeger en nu.

Conversation Pieces

Zowel in het museum, boordevol oude herinneringen, als op de gangen, de kamers, barst het van de kunst en oude voorwerpen, die als gesprekstof dienen voor de bewoners. Ik stel me ook voor de kamelenrit van de directeur of de workshops met artiesten hetzelfde verhalende effect sorteren.

Huiselijke omgeving

Aankleden van kale wanden, verven van betonnen kolommen in goudkleur, vervangen van strakke deuren door paneeldeuren, glas door glas in lood, schilderijen in dakkoepels. Alles draagt bij aan een vermenselijking van het gebouw, dit vaak tot ergernis van de architect, die een modernistisch gebouw voor ogen heeft.

Literatuur en personen:

Meegegeven wordt de boeken:

- Becker, H. M., 2008. *Verboden af te blijven, het herinneringsmuseum, spiegel van Humanitas’ zorgfilosofie.*
- Becker, H. M., 2006. *De Ja-cultuur als instrument voor humanisering van de zorg.*

In de maak een boek over de restaurants van Humanitas.

WoZo-atlas

Fraai, wanneer komt de atlas uit? We willen er wel in.

Wel meer mensen op de foto’s, want daar gaat het om!

(zie ook boek *Recendents for the Elderly*, titel niet gevonden op internet)

Volgende projecten kunnen we hiervoor bezoeken met studenten en voor observatie binnen het onderzoek:

- Bergweg, 195 woningen
- Gerard Goossen
- Nesselande 180 woningen (samenwerking md buurt)

- Serviceflat: Prinsenwiek (niet voor dit onderzoek, is ouder)

Afsluiting

Een zeer inspirerend gesprek, absoluut vertegenwoordiger van de grootschalige lijn. Gezien deze uitgesproken mening, is een plek in de begeleiding bij het onderzoek minder passend, juist wel als expert en uitdrager van een specifieke opvatting.

Afgesproken wordt het onderzoeksvoorstel na bewerking op te sturen en mee te blijven lezen. Daarnaast mee te werken aan het opnemen van een aantal projecten in het onderzoek en de atlas.

Email:

Raadvanbestuur@humanitasmac.nl

Betreft: Gespreksverslag Prof. George de Kam – Dort Spierings
In zake Promotieonderzoek “Wenselijke Schaal”
Datum: ma 24 nov 2008, 16.45 – 1800 uur
Plaats: Radboud Universiteit, Faculteit Managementwetenschappen
Thomas v Aquinostraat 3 Nijmegen, kamer 3.02

Cc: Tom Vroon, Theo vd Voordt, Martha van Biene,
Ella Hueting, Rene Tonissen

Aanleiding: Dort is met de voorbereiding van een promotieonderzoek aan de HAN bij het lectoraat ZorgGericht Bouwen begonnen. Onderwerp is gekozen, focus is groeiende. Eerste interviews en projectbezoeken zijn geweest. De zoektocht naar een promotor is via Eindhoven, Delft op aanraden van Dr. Theo vd Voordt nu in Nijmegen belandt. Prof. George de Kam zou een zeer passende man zijn, qua onderwerp, expertise. Bovendien heeft een keuze voor Nijmegen enkele grote praktische voordelen.

Voorstellen: Prof. de Kam en ik hebben elkaar een week terug telefonisch gesproken, beide zijn zo enigszins met elkaars achtergrond. We komen snel to the point, het opgestuurde onderzoeksvoorstel van mijn zijde, waarop de aantekeningen verraden dat Prof de Kam het voorstel geïnteresseerd en kritisch heeft doorgenomen. Prof. de Kam is civiel planoloog, en stelt als we met elkaar doorgaan dat er aanvulling in commissie of promotoren aan de andere zijde gezocht zal moeten worden.

Het onderzoeksvoorstel:

Het is ondanks de voortschrijdende afbakening (enkel woonzorgcomplexen geen zones meer) nog steeds een erg breed onderzoek.

Definitie en afbakening:

Definieer nu woonzorgcomplexen is gekozen dit onderzoeksobject scherp, wat hoort er wel en niet bij.

Woonzorgcomplexen als centraal gegeven, maar wel in de stedenbouwkundige context, zorgcontext.

Inzoomend is de grens de woning(grootte).

Een wozo-atlas lijkt in eerste instantie een inventarisatie te zijn van liefst boeiende voorbeelden. Dit kan maar een belangrijke vraag is, afhankelijk van de stand van zaken, wil ik zoeken naar een normering of kunnen juist de extremen helpen om zaken te duiden. Het zou ook een wozo-encyclopedie kunnen zijn of een wozo-spoorboekje.

Vooralsnog is de atlas gekozen om een keur aan goodpractices weer te geven, ook zeker het beeldend karakter dat wordt nagestreefd met kaarten, plattegronden, foto's heeft er mee te maken dat het een atlas is.

Welke factoren worden van woonzorgcomplexen onderzocht, bruto/netto verhouding, gevelfactor of meer samenstelling complex, ondernemende zijde coöperatie?

Veel eerder de laatste dan de eerste. Dit bepaalt ook het theoretisch kader en model. Extreme voorbeelden vind ik zeker interessant (skewiel trynwalden bv) maar passen waarschijnlijk niet in het model.

Definieer wat ik onder goodpractices versta. Wat betekent dat voor kwaliteit en kosten

Theoretisch kader en model:

Er zal een wetenschappelijk model gekozen of gemaakt moet worden om de projecten te vergelijken, en wel vooraf. Factoranalyse, progressieanalyse, regressieanalyse, nieuwe begrippen voor me zal ik me in dienen te verdiepen.

De herhaalbaarheid, voorspelbaarheid, plausibiliteit, validiteit moet aangetoond worden. Nieuw terrein voor Dort, ondersteuning training zal hiervoor worden gezocht, o.a. via de RUN.

Let op de verklarende factoren van de verschillen in schaalgrootte t.o.v. kwaliteit en kosten, sluit externe factoren en institutionele factoren uit (gewoontes, angst voor vernieuwing, volgen norm bouwcollege e.d.)

Literatuur en personen:

De literatuurlijst kent vele oude bronnen. Is dit zo, dan dient onderzocht te worden waarom, is het onderwerp misschien niet relevant genoeg (de praktische relevantie duidt op het tegendeel), mogelijk niet in wetenschappelijke zin. Of moet er meer recentere literatuur worden gezocht.

Buitenlandse literatuur raadplegen

Publicaties van VROM ontbreken in de lijst, deze aanvullen. In het bijzonder kamerstukken over ZZP en een onderzoek in Enschede?

Hans Krober proefschrift kleinschaligheid, met name gericht op cliënt, personeel en omgeving. Mogelijk leerzaam i.v.m. methodiek.
Ad de Roo, Rotterdam, Innovatie in de zorg nagaan
Selma te Boeckhorst nagaan.

Hoe nu verder?

- Onderzoeksvoorstel aanpassen n.a.v. dit gesprek, Met name theoretisch kader en model, literatuurlijst.
- Co- of tweede promotor benaderen, Robbert Huijsman Erasmus (wacht nog op reactie), Ton van Hout, en Vincent Gruis
- Formele gang van zaken nagaan door Dort, afspraken HAN-RUN.
- recent stuk over Areadne wordt toegemailed

Afsluiting

De hand wordt gedrukt op de samenwerking, inaugurele redes van Prof George de Kam en lectoren Tom Vroon en Jarno Nillesen worden uitgewisseld. Volgende afspraak afhankelijk van voortgang en ontwikkelingen voor of na de kerst, ontwikkelingen worden via mail uitgewisseld tot die tijd.